

ВПЛИВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (АНТРОПОГЕННОГО) НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ.

Тимошенко О.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Однією з проблем людства є забезпечення безпечного життя на планеті Земля без шкідливого впливу на навколишнє середовище. Ця проблема вимагає правильних та ефективних дій від людини, що буде покращувати стан довкілля без негативного впливу на власне здоров'я. Організм людини та її дії слід розглядати, як основний фактор виникнення глобальних екологічних проблем. Адже озонові діри, парниковий ефект, глобальне потепління, виснаження ґрунтів, забруднення атмосферного повітря, забруднення природних водоем, зменшення природних ресурсів спричинені діями людства, а саме її антропогенним впливом. Всі кризи, які відбуваються в світі, взаємопов'язані. Людство постійно стоїть перед вирішенням протиріччя: економічна криза шкодить населенню, проте, нові види виробництва та технологій можуть шкодити довкіллю, а заходи природозбереження завдають нищівний удар по економіці. Екологічні проблеми тісно пов'язані з антропогенною діяльністю, що в свою чергу сприяє погіршенню стану здоров'я людини. Водночас Конституція України закріплює право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, яке належить до основних (фундаментальних), природних прав людини.

Навколишнє середовище - це сукупність абіотичного, біотичного й антропічного середовищ, які в сукупності впливають на людину та її діяльність. Це усі природні тіла, сили і явища природи, її речовина, енергія й простір, що перебувають в безпосередньому контакті з організмами. Абіотичне середовище - сукупність природних об'єктів і процесів неживої природи, що справляють на організм людини прямий або опосередкований вплив. Компонентами цього середовища є земля, ґрунт, поверхневі й підземні води, атмосферне повітря і космічний простір, що забезпечують умови існування життя на Землі. Антропічне середовище - сукупність природних, природно-антропогенних й антропогенних чинників впливу діяльності людини на організм людини. Природними об'єктами антропогенного середовища є природні екосистеми, природні ландшафти та їхні складники, що впливають на здоров'я людини. Ще в далекому минулому лікарі звернули увагу на те, що спілкування людини з природою позбавляє депресії, страхів і тривоги. Нині ці погляди відображено в екотерапії, що відає

перевагу використанню природних чинників і соціального середовища для зміцнення здоров'я людини.

Окремими видами екотерапії є дельфіно-, гіпо-, апі-, ландшафто-, гарден-, лісотерапія. Так, в Японії прогулянки лісом («сі-рін-йоку» - лісові ванни) стали частиною національної програми охорони здоров'я. Доведено, що такі впливи знижують частоту серцевих скорочень та артеріальний тиск, зменшують рівень вироблення гормонів стресу, зміцнюють імунну систему.

Негативне значення для здоров'я людини мають промисловий вплив великих підприємств, радіоактивний вплив атомних електростанцій, транспортний вплив автомобільних шляхів і залізниць, мілітарний вплив складів з боєприпасами, військових полігонів для випробовування видів зброї та ін. До складників антропогенного середовища належать й усі види забруднення (хімічне, фізичне, біологічне), перетворення й руйнування природних об'єктів, вичерпання природних ресурсів, глобальні кліматичні впливи та ін. За ступенем небезпеки для здоров'я людини переважає хімічний вплив (дія сполук важких металів, хлорованих вуглеводнів, діоксинів, пестицидів, радіонуклідів).

Як стверджують науковці, вплив складників сучасного антропогенного середовища є різноманітним й у своєму сумарному (синергетичному) ефекті характеризується переважаючою негативною дією. Доказом цього є зростання загального рівня захворюваності населення Землі. За даними ВООЗ, екологічні ризики зумовлюють виникнення понад 100 найнебезпечніших захворювань, і щороку саме вони вбивають 12,6 млн людей. Ось чому зменшення антропогенного навантаження на життєве середовище людини - пріоритетне екологічне, економічне й соціальне завдання усіх країн світу.[1]

Серед основних завдань державної політики, чільне місце посідає ціль збереження міцного здоров'я та благополуччя, до якої належить зниження материнської смертності, мінімізації смертності, якій можна запобігти, серед дітей віком до 5 років, зупинення епідемії ВІЛ / СНІДу та туберкульозу, у тому числі за рахунок використання інноваційних практик та засобів лікування, зниження передчасної смертності від неінфекційних захворювань, зниження на чверть передчасної смертності населення, у тому числі за рахунок упровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань, зниження рівня отримання тяжких травм і смертності внаслідок ДТП, у тому числі за рахунок використання інноваційних практик реанімування, лікування та реабілітації постраждалих унаслідок ДТП, забезпечення загальної якісної імунізації населення з використанням інноваційних препаратів, зниження поширеності тютюнокуріння серед населення з використанням інноваційних засобів інформування про негативні наслідки тютюнокуріння, здійснювати реформу фінансування системи охорони

здоров'я. Всі ці завдання мають важливий вплив на суспільство в умовах покращення якості життя людства. Здоров'я людини не лише залежить від внутрішніх факторів. Більшу роль слід віднести зовнішнім факторам, оскільки стан здоров'я людини на 50% складається від способу життя, на 20% від спадковості, на 10% від медичного обслуговування, та на 20 % від стану довкілля. В умовах пристосування організму до навколишнього середовища, людський організм володіє стійкістю до холоду і спеки, ран та отрут, страхів і нервових потрясінь, голоду та захворювань. Проте погіршення стану навколишнього середовища порушує пристосувальні реакції організму, що негативно відображається на здоров'ї населення. Так до основних негативних впливів довкілля на стан здоров'я належить забрудненість питної води, атмосферного повітря, збільшення кількості хімікатів, радіація, виснаження ґрунтів для сільського господарства та багато інших екологічних проблем. Покращуючи стан якості питної води за органолептичними, фізико-хімічними та санітарнотоксикологічними показниками з 2015 по 2020 рік (по % нестандартних проб) якість води підвищилась в міській місцевості з 12,4 % до 16,8%, а в сільській місцевості з 22,5% до 26,9%. Все це має позитивний вплив на стан організму людини, оскільки питна вода впливає на всі фізіологічні та біохімічні процеси що відбуваються в організмі. Згідно з свідченнями ВООЗ забруднення атмосферного повітря призводить до збільшення рівня захворюваності та смертності у світі. Серед захворювань 80% хвороб залежать від якості повітря.[2]

Кожного року від забрудненого повітря, завчасно помирає близько мільйона людей. На жаль, на сьогоднішній день люди, що проживають в містах, дихають повітрям насиченим пилом та отруйними сполуками хімічних речовин. Всесвітньою організацією охорони здоров'я було виявлено, що підвищена концентрація небезпечних речовин у повітрі призводить не лише до захворювань органів дихання, але й серцево-судинної системи та появи алергічних захворювань. Основними захворюваннями, що спричинені забрудненим атмосферним повітрям є бронхіальна астма, ішемічна хвороба серця та алергічний риніт.[3]

Отже, об'єкти антропогенного середовища чинять аграрний, промисловий, мілітарний, транспортний, радіоактивний та інший вплив й мають важливе наукове, пізнавальне, естетичне, рекреаційне та медичне значення для формування, зміцнення й збереження здоров'я людини. Людству необхідно задовольняти потреби нинішнього покоління таким чином, щоб не ставити під загрозу можливість задоволення потреб майбутніх поколінь. Це в свою чергу допоможе створити умови, які будуть корисними для людини у забезпеченні її міцного здоров'я та ліквідації хвороб.

Список використаних джерел:

1. Вплив навколишнього середовища на здоров'я людини. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/sobol-biology-and-ecology-11-class-2019-standard-level/27.php>
2. Іващенко О.А. Концепція сталості у фокусі цілей сталого розвитку / Іващенко О.А. // Стратегія розвитку України: екологічний та гуманітарний аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. – С. 289-291.
3. Шляхи вирішення основних проблем впливу стану навколишнього середовища на організм людини. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/36-1.pdf>

ВПЛИВ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.

*І.В.Топчій
Ліцей №47 «Альтернатива» Полтавської міської ради
inna.topchy@gmail.com*

Наше століття характерне тим, що екологічна ситуація на планеті з кожним роком погіршується. Особливо гострою стала проблема негативного впливу забрудненого навколишнього середовища на здоров'я людини.

На сьогодні точно доведено, що здоров'я людини залежить від стану навколишнього середовища. Свіже повітря, родючий ґрунт, чиста вода – всі ці компоненти необхідні людям. Забруднене атмосферне повітря може стати джерелом проникнення в організм шкідливих речовин через органи дихання. Забруднений ґрунт погіршує якість сільськогосподарських продуктів харчування. Забруднена вода може містити небезпечні для здоров'я речовини та хвороботворні мікроорганізми.

На стан біосфери впливають різні чинники. Забруднення середовища негативно відображається на здоров'ї людей. Збільшується кількість хворих на серцево-судинні, онкологічні захворювання, хвороби печінки, нирок, шлунку. Зростає кількість вроджених патологій. У промислово-розвинутих країнах зафіксовані нові захворювання, які викликані різними забрудненнями.

Основними забруднювачами атмосферного повітря є різні галузі промисловості:

- автотранспорт,
- теплоенергетика,
- нафтохімічна промисловість,
- нафтовидобувна промисловість,
- виробництво будівельних матеріалів,
- підприємства металургійного комплексу.

За статистикою, серед джерел забруднення на першому